

Handläggare
Inger Cronlund
Telefon: 0850803354

Till
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Kontorsyttrande över departementspromemorian ”bättre studiestöd till äldre”

Svar på remiss från kommunstyrelsen 2019/1996

Sammanfattning

Kommunstyrelsen i Stockholms stad har remitterat promemorian Bättre studiestöd till äldre (dnr KS 2019/1996).

I promemorian föreslås att åldersgränser för rätt till studiestöd ska höjas och återbetalningsregler ändras. Det föreslås även extra studieveckor till studerande över 40 år. Utredaren väljer att inte lägga förslag på en ny deltidsnivå inom studiestödet.

Förvaltningen ser positiva effekter av förslagen då de kan leda till att fler inleder studier. Förvaltningen anser att en ny deltidsnivå ska införas inom studiestödssystemet för att gynna kortutbildades möjligheter att kombinera studier på olika nivåer inom komvux, samt för att kombinera studier med arbete. Förvaltningen anser även att utredningen behöver göra en konsekvensanalys ur ett kommunalt perspektiv då förslagen leder till behov av fler utbildningsplatser och nya studerandegrupper.

Bakgrund

Den 29 april 2019 fick utbildningsdepartementet i uppdrag att ta fram förslag till åtgärder inom studiemedelssystemet för att främja omställning och vidareutbildning högre upp i åldrarna. Uppdraget bygger på det så kallade januariavtalet, d.v.s. den sakpolitiska överenskommelsen mellan socialdemokraterna, miljöpartiet, centerpartiet och liberalerna. Till utredare utsågs Carl-Johan Stolt vid centrala studiestödsnämnden.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning
Staben

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

Bakgrunden till promemorian är att förändringar på arbetsmarknaden kan leda till att människor i högre utsträckning än idag kan behöva omskola eller vidareutbilda sig. För att kunna arbeta längre krävs att det är möjligt att kompetensutveckla sig och ställa om under en större del av livet. Det innebär även att den som funderar på att studera ges möjlighet att finansiera studierna, så att

han eller hon både ser utbildning och studiefinansiering som ett tilltalande, eller åtminstone möjligt, alternativ.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom administrationens stab.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat promemorian *Bättre studiestöd till äldre* till Spånga-Tensta stadsdelsnämnd för yttrande.

Höjda åldersgränser för rätt till studiestöd och ändrade återbetalningsregler

Utredaren föreslår att åldersgränsen för rätt till studiemedel ska höjas från 56 till 60 år och att nedtrappningen i rätten att låna ska börja vid 51 år och sluta vid 60 år. I dag kan man ta fullt studielån i tolv terminer till det år man fyller 41 år, därefter begränsas möjligheterna successivt.

Samtidigt som åldersgränserna för rätt till studielån höjs föreslås även att åldersgränserna för återbetalning ska höjas med anledning av att studielån höjs till 60 år. Detta innebär att ett nytt studielån införs.

Utöver de nämnda förslagen som rör studiemedelssystemet föreslås att den övre åldersgränsen för att få studiestartsstöd ska bli 60 år och att åldern för avskrivning av återkrav ska bli 71 år.

Extra veckor till äldre studerande

För att det ska vara möjligt att arbeta längre och kompetensutveckla sig senare i livet föreslår utredaren att studerande som är 40 år eller äldre bör kunna få studiemedel under längre tid än i dag. Villkor föreslås vara att det har gått mer än tre år sedan den studerande senast bedrev studier med studiemedel och att det antingen finns arbetsmarknadsskäl eller andra särskilda skäl för det.

För studier på grundskole- eller gymnasienivå anser utredaren att det alltid bör finnas ett samhällsligt behov av utbildningen. Dessa kompetenser anses vara grundläggande förutsättningar för att en person ska kunna etablera sig på svensk arbetsmarknad.

Studiemedel föreslås i dessa fall kunna lämnas i ytterligare högst 80 veckor för studier på eftergymnasial nivå respektive på gymnasienivå och i ytterligare högst 40 veckor för studier på grundskolenivå.

Inte någon ny deltidsnivå

Utredarens bedömning är att det inte finns tillräckliga skäl att ändra på dagens bestämmelser om att studiemedel kan ges till den som studerar minst 50 procent av heltid.

Den utveckling mot ökad flexibilitet och individanpassning som kan ses i stora delar av utbildningssektorn pekar mot att det kan finnas ett behov av ytterligare en deltidsnivå i studiemedelssystemet. En ny deltidsnivå kan även i vissa fall hindra personer att söka till fler kurser än de har behov av samt locka personer som är osäkra på studier att ändå våga studera.

Utredningens bedömning är att cirka 25 000 personer skulle välja att studera med studiemedel om en ny deltidsnivå införs. Utredaren menar att många av dessa, cirka 20 000 personer, skulle studera även om de inte får studiemedel.

Att personer som redan studerar beviljas studiemedel skulle medföra en så kallad dödviktskostnad, dvs. en kostnad som uppstår utan någon samhällelig effekt. Utredaren ifrågasätter om studiemedlen i tillräcklig mån undanröjer verkliga studiehinder eller om den som har behov av att läsa en kurs på 25 procent gör det oavsett om han eller hon beviljas studiemedel.

Andra överväganden för att göra studier mer attraktiva för äldre

Utredaren har bedömt att några ytterligare åtgärder är inte är lämpliga för att främja omställning och vidareutbildning högre upp i åldrarna. Överväganden som utredaren har gjort är höjda studiemedelsbelopp, högre fribelopp och att undanta vissa inkomster från inkomstprövningen.

Konsekvenser

Förslaget om höjda åldersgränser innebär att ytterligare cirka 3 000 studerande kan få studiemedel. Förslaget om att den över 40 år ska få fler veckor med studiemedel bedöms leda till att 6 900 fler kan få studiemedel.

Förslagen bedöms ge förbättrade möjligheter för både kvinnor och män att studera högre upp i åldrarna.

De utökade möjligheterna till studiemedel för äldre leder till ökad administration för CSN. Det kan också bli några fler ärenden för Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS), Kronofogdemyndigheten och förvaltningsdomstolar. Utredaren bedömer att dessa bör rymmas inom befintliga medel.

Ikraftträdande

Bestämmelserna om höjd övre åldersgräns för rätt till studiemedel och studiestartsstöd samt ändringar i den så kallade lånetrappan föreslås träda i kraft den 1 oktober 2021. Bestämmelserna om utvidgade undantag från veckogränserna för äldre föreslås träda i kraft den 1 januari 2021. I övrigt träder ändringarna i kraft den 1 januari 2022.

Synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till förslagen om ändringar i studiestödet då det ger ökade möjligheter för äldre att ändra inriktning och ställa om sitt arbetsliv.

Förvaltningen delar inte utredarens bedömning att en ny deltidsnivå inte behövs inom studiestödssystemet. I ytterstadsområdena finns en högre andel kortutbildade och utrikesfödda, i alla åldrar, som behöver ta del av studier på grundläggande och gymnasial nivå för etablering på arbetsmarknaden samt ges möjlighet att kombinera studier med arbete. Förvaltningen menar att ett mer flexibelt system som tillåter studieomfattning på 25 procent skulle främja denna målgrupp.

Ytterligare en deltidsnivå kan även vara av betydelse för den som har en behovsanställning. Den som behöver komplettera sin utbildning för att få ett fast arbete och önskar studera på mindre omfattning än 50 procent kan riskera att ta på sig för många arbetstimmar i förhållande till studierna för att kunna försörja sig, med risk för att studierna blir lidande.

Förslagen beräknas leda till sammantaget 9 900 fler studerande per år. En del av dessa kommer ta del av den kommunala vuxenutbildningen, vilket innebär ökade studerandevolymer och därmed kostnader hos kommunen. Förvaltningen menar att utredningen behöver kompletteras med en konsekvensbedömning ur ett kommunalt perspektiv.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning
Staben

Fagerstagatan 15
Box 4066
16304 Spånga
Växel 08-50803000
spanga-tensta@stockholm.se
stockholm.se

Stadsdelsdirektör

Victoria Callenmark
Bitr. stadsdelsdirektör

Bilagor

1. Departementspromemoria - Bättre studiestöd till äldre